

PUBLICATIEBELEID UGENT

CONTEXT

De globalisering in het hoger onderwijslandschap heeft de voorbije decennia een grote stempel gedrukt op de praktijk van het onderzoeksgebeuren. Niet alleen de toename in het *aantal* onderzoekers, maar ook de toenemende *differentiatie* binnen onderzoeksdisciplines heeft ervoor gezorgd dat de status van een toponderzoeker niet langer gedefinieerd kan worden op basis van de persoonlijke reputatie van deze persoon in het wetenschappelijk milieu. De mate waarin een toponderzoeker zijn werk communiceert met collega's, de kanalen die daarvoor worden gekozen, en de reikwijdte van het gepubliceerde werk, zijn de gangbare maatstaven geworden voor academische excellentie.

De publicaties in Web of Science tijdschriften worden steeds meer gehanteerd als parameter waarop financiering voor de hoger-onderwijsinstelling wordt toegekend (Spruyt & Rons, 2008). In Vlaanderen, bijvoorbeeld, is het niet langer de "grootste" universiteit, maar de "sterkst producerende" universiteit die de meeste financiering krijgt, en op die manier nog beter kan investeren in haar eigen onderwijs- en onderzoekspotentieel. Het aandeel dat de UGent in deze interuniversitaire verdeling van middelen verwerft is essentieel voor onze werking, maar de kwaliteit van de publicaties en de daaraan gepaarde zichtbaarheid van de UGent-onderzoekers hebben daarnaast ook een intrinsieke waarde. Ze leveren het bewijs van de kwaliteitscultuur die de UGent vooropstelt in het wetenschappelijk onderzoek, en van de individuele bijdrage tot deze ambitie van elke UGent onderzoeker.

Het belang van deze types publicaties in de interuniversitaire verdeling van middelen mag echter niet leiden tot een eenzijdige publicatiecultuur waarbij de relevantie van de wetenschappelijke publicaties voor de grensverleggende opdracht binnen de eigen discipline ondergeschikt zou worden aan de druk om steeds meer Web of Science-publicaties te produceren. Zo gelden bijvoorbeeld op internationale schaal in een aantal disciplines andere maatstaven, zoals bijvoorbeeld monografieën bij gerenommeerde uitgeverijen, evenzeer onderworpen aan strenge peer review. Bovendien zullen in de nabije toekomst ook andere dan Web of Science publicaties worden gehonoreerd bij de interuniversitaire verdeling van middelen, maar ook zij zullen worden onderworpen aan excellentiecriteria.

Niet in elke discipline zijn deze maatstaven even transparant. Zowel onderzoekers als beleidsverantwoordelijken moeten oog blijven hebben voor de verschuivingen in internationale normen voor wetenschappelijke excellentie, voor de differentiatie tussen, en over, verschillende vakgebieden.

DOELSTELLING

De bedoeling van een publicatiebeleid is in de eerste plaats om een aantal **principes** duidelijk te stellen die kunnen worden toegepast op alle vakgebieden, maar waaraan *binnen* diverse wetenschapsgebieden andere invullingen kunnen worden gegeven overeenkomstig de internationale normen van dit vakgebied.

In de tweede plaats kan deze open communicatie binnen het eigen vakgebied en met specialisten in aanverwante vakgebieden, het streven naar **kwaliteitsvolle publicaties** in **kwaliteitsvolle wetenschappelijke media** stimuleren, toegankelijk voor alle collega's in het vakgebied. Onderzoekers moeten voor zichzelf en voor hun collega's de lat hoog durven leggen, en blijvend oog hebben voor de verschuivingen binnen de publicatiecultuur in het eigen vakgebied. Een gevolg hiervan is in de eerste plaats dat de onderzoeker de eigen academische carrière en wetenschappelijk reputatie versterkt.

Ten derde verhoogt een kwaliteitsvolle onderzoeksoutput de **internationale visibiliteit** van de UGent, wat op zijn beurt ook een positieve impact heeft op de reputatie van de onderzoekers verbonden aan de UGent.

Tenslotte heeft dit kwaliteitsstreven ook een positieve impact op de mogelijkheden van de UGent om zowel binnen de Vlaamse interuniversitaire verdeling van onderzoeksfinanciering maximaal middelen te verwerven, maar ook internationaal te kunnen meedingen naar **competitieve onderzoeksfinanciering**.

Om deze doelstellingen te bereiken wordt niet alleen van de onderzoekers verwacht dat ze een invulling geven aan de principes van dit publicatiebeleid, maar ook van de academische overheid. **Gepaste incentives** kunnen de invulling van dit beleid ondersteunen.

BELEIDSPRINCIPES EN TOELICHTING

1. De UGent spoort haar onderzoekers aan om de resultaten van wetenschappelijk onderzoek via de meest kwaliteitsvolle wetenschappelijke media te publiceren.

Onderzoekers publiceren hun resultaten om diverse redenen (zie ook Swan, 2006):

- a. Om een impact te hebben op het werk dat collega-wetenschappers produceren;
- b. Om een carrière als onderzoeker uit te bouwen of te bestendigen;
- c. Voor persoonlijk prestige;
- d. Om financiering te kunnen verwerven, en als verantwoording voor de financiering die ze voor hun onderzoek reeds hebben gekregen;
- e. Omdat, als ze niet zouden publiceren, hun onderzoek obscuur en hun functie als onderzoeker waardeloos zouden blijven.

De overheid en de universiteit voeren een incentivebeleid om deze verspreiding van wetenschappelijke literatuur te stimuleren via een verdeling van onderzoeksmiddelen op basis van publicatie- en citatie-tellingen. Het is echter belangrijk dat onderzoekers de beste

tijdschriften en beste uitgeverijen selecteren voor hun wetenschappelijk werk om de bovenstaande doelstellingen zo goed mogelijk te ondersteunen.

Publicaties in toptijdschriften versterken de wetenschappelijke reputatie van de auteur, vergroten de wetenschappelijke impact van het onderzoek én bevorderen de internationale visibiliteit van de instelling. Publiceren in tijdschriften met de hoogste impactfactor is echter geen na te streven doel op zich, maar wel het streven naar de tijdschriften met de **hoogst mogelijke kwaliteit** binnen de eigen discipline, of de **grootst mogelijke invloed** in het bredere wetenschapsveld.

Naast toptijdschriften zijn er ook diverse andere **kwaliteitsvolle wetenschappelijke media** voor de publicatie van onderzoeksresultaten. De norm hiervoor is echter voortdurend in beweging: van bijdragen in boeken naar publicaties in Web of Science tijdschriften, van traditionele tijdschrifttitels naar open access journals, van een monografie *tout court* naar een monografie bij een internationale topuitgeverij. De eigen kwaliteitsnormen voor de gepaste publicatiekanalen moeten de excellentienormen binnen het brede onderzoeksdomein weerspiegelen.

Deze publicatiecultuur stelt academische criteria voorop. Dit garandeert de nodige dynamiek voor de onderwijsopdracht en maatschappelijke opdracht van de instelling.

2. Het aantal publicaties is een productiviteitsindicator voor de onderzoeker én voor de instelling. Onderzoekers worden blijvend gestimuleerd om veel te publiceren, maar waken ervoor dat de kwaliteit van de eigen publicaties primeert boven de kwantiteit.

De voorbije jaren voerde de UGent een incentivebeleid waarbij het **aantal publicaties** in Science Citation Index Expanded, Social Science Citation Index en Arts and Humanities Citation Index van het Web of Science centraal stonden. Deze focus heeft de UGent duidelijk op de kaart van Vlaanderen en Europa gezet als waardevolle academische instelling, een positionering die ook de onderzoekers werkzaam aan de UGent, ten goede komt.

Deze aandacht voor productiviteit is essentieel voor de UGent. De financiering die aldus wordt verkregen, garandeert de nodige ademruimte om een degelijk onderzoeksbeleid uit te bouwen. Verdere groei moet nu vooral worden beoogd via een **verbetering van de kwaliteit** van de publicaties.

In een groot aantal wetenschapsgebieden is het aantal citaties tegenwoordig een belangrijke indicator van deze academische kwaliteit (Debackere, Glänzel & Thijs, 2007). In andere domeinen geldt het wetenschappelijk kwaliteitsoordeel van peers als norm. Voeling met de kwaliteitsnormen binnen het eigen ruime vakgebied kan worden opgebouwd via copublicaties met (internationale) experts, via redactie- of redacteurswerk voor een internationaal gerenommeerd tijdschrift, of als peer review expert.

3. De auteur zorgt voor een correcte vermelding op de publicatie van de eigen naam, én van een correcte UGent-affiliatie.

Elke auteur die een essentiële bijdrage heeft geleverd tot een wetenschappelijke publicatie, krijgt doorgaans een **vermelding als auteur**. Wie een bijdrage levert tot een publicatie van

een onderzoeker aan een andere instelling, zorgt ervoor dat de eigen naam bij de lijst van co-auteurs wordt opgenomen. Even belangrijk als de eigen naam is de **vermelding van de UGent** als instelling. Dit heeft immers belangrijke implicaties voor de interuniversitaire verdeling van onderzoeksfinanciering, voor internationale evaluaties en rankings van de UGent als instelling, en voor de interfacultaire verdeling van middelen.

Elk jaar valideert de Universiteitsbibliotheek alle UGent-artikels in Web of Science tijdschriften voor de BOF-sleutel (en dus indirect ook voor de IOF-sleutel, de Herculesleutel en voor de onderzoeksparameters uit het Financieringsdecreet Hoger Onderwijs). Daarbij worden alle componenten van de publicatie gecheckt, gaande van de bibliografische gegevens tot auteursnaam en institutionele affiliatie. Ondanks herhaalde communicatie omtrent de vermelding van de UGent als geaffilieerde instelling worden elk jaar artikels geweigerd in de BOF-sleutel aangezien de UGent- naam niet voorkomt in de metagegevens bij het artikel.

Indien de instellingsgegevens niet in het Web of Science staan opgenomen maar wel op het titelblad van het gepubliceerde artikel vermeld staan, wordt Thomson Scientific daarvan op de hoogte gebracht en worden de nodige aanpassingen ook in de databank uitgevoerd. Indien dit niet zo is, wordt dit artikel internationaal niet herkend als een publicatie die toe te wijzen valt aan de UGent, en telt dit artikel bovendien niet mee voor de BOF-sleutel of voor evaluaties op instellings- vakgroep- of persoonlijk niveau.

Het blijft uitermate belangrijk dat alle publicaties waaraan de UGent-onderzoekers hun bijdrage leveren, ook werkelijk **aan de UGent worden toegeschreven**. Dit zijn de standaard vermeldingen voor de UGent die in aanmerking komen voor validatie in de BOF-sleutel, en die ervoor zorgen dat de UGent ook internationaal erkend wordt als onderzoeksinstelling:

UGent
Ghent University Universiteit Gent UZGent
Ghent University Hospital

Verwijzingen naar specifieke onderzoeksgroepen kunnen daaraan worden toegevoegd (b.v. IMEC, INTEC, VIB, IBBT, ELIS, Vlerick Management School), maar zijn op zich onvoldoende om als UGent- groep (h)erkend te worden. Aan alle UGent-onderzoekers wordt gevraagd aan deze richtlijnen te voldoen – niet alleen in de zogenaamde A1-publicaties, maar ook in alle andere publicaties waar zij hun medewerking aan verlenen.

Elke discipline heeft haar eigen gewoontes voor de volgorde in auteursvermelding, die doorgaans wordt gerespecteerd. In vele disciplines is een vermelding als eerste auteur een geprivilegieerde positie die wordt voorbehouden aan de auteur die de meest essentiële bijdrage heeft geleverd aan het artikel. In dat geval moeten aan jonge onderzoekers maximale carrièrekansen worden geboden, o.a. door ze **als 1ste auteur te vermelden** op publicaties waar ze de meest essentiële bijdrage hebben geleverd.

4. Publicaties moeten elk jaar correct worden geregistreerd in de Academische Bibliografie van de UGent, met vermelding van ISBN en ISSN nummer en toegewezen aan de juiste categorie.

De Academische Bibliografie van de UGent is de enige volledige databank die inzicht geeft in de gepubliceerde resultaten van het geleverde onderzoek aan de UGent. Sinds 2002 is elke onderzoeker verplicht om elke publicatie (type article, letter, note, review, en sedert 2008 ook proceedings paper) in een Web of Science tijdschrift in te voeren. Aangezien ook de interfacultaire verdeelsleutel gebaseerd is op de output in de Academische Bibliografie, is het voor onderzoekers belangrijk om deze registratie ook voor alle andere publicaties uit te voeren.

Bovendien verandert de data-aanlevering die de UGent voor de Vlaamse overheid in het kader van de BOF-sleutel moet verrichten, geregeld. Indien de databank jaarlijks op punt wordt gebracht, is de UGent klaar om in de context van nieuwe verdeelsleutels snel en efficiënt de nodige gegevens aan te leveren. Met het oog op de opstart van het Vlaams Academisch Bibliografisch Bestand (VABB) – een databank voor kwaliteitsvolle publicaties in de humane en sociale wetenschappen die niet in het Web of Science staan – is het noodzakelijk om zowel het ISBN en ISSN op te geven, alsook de gepaste categorisering toe te voegen. Aangezien er bij de operationalisering van het VABB in 2011 een wijziging in de categorie-omschrijvingen wordt verwacht, worden er voorlopig geen aanpassingen doorgevoerd in de huidige UGent-categorieën.

De nieuwe webapplicatie voor de Academische Bibliografie laat ook de registratie van niet-UGent- publicaties toe (nuttig voor b.v. de eerdere publicaties van recent aangeworven onderzoekers), alsook een eenvoudige export naar bibliografische software en een koppeling naar de onderzoeksprojecten. Dit maakt het mogelijk om een wetenschappelijk c.v. of een rapportering van de onderzoeksoutput op maat te maken.

5. De UGent stimuleert alle auteurs om hun eigen publicaties in de Academische Bibliografie te uploaden als Open Access publicatie – voor zoverre confidentialiteitsovereenkomsten (in het geval van doctoraten) en copyright dit toelaten – of in Open Access tijdschriften te publiceren.

De UGent heeft met de ondertekening van de *Berlin Declaration* in 2007 aangegeven een trekkersrol te willen spelen in de verspreiding van de Open Access cultuur in wetenschappelijk onderzoek. De instellingen die de *Berlin Declaration on Open Access to Knowledge in the Sciences and Humanities* ondertekenden, verbinden zich ertoe om de mogelijkheden die het Internet biedt in de verspreiding van kennis, te ondersteunen. De digitale media hebben immers een revolutionaire impact op de wijze waarop wetenschappelijke publicaties circuleren. Open Access publicaties zijn een uitstekende manier om wetenschappelijke kennis toegankelijk te maken voor collega's in eigen en andere vakgebieden, en aldus de eigen reputatie en impact te versterken.

Traditionele tijdschriften leggen de kost van het publicatieproces doorgaans bij de 'gebruiker'. Dit zijn in de meeste gevallen de bibliotheken van onderzoeksinstituten. Voor kleinere of minder goedge instellingen, maar ook voor bedrijven zonder uitgebreide wetenschappelijke bibliotheek, zijn vele van deze publicaties dan ook niet toegankelijk. Er zijn diverse manieren om dit model om te keren.

Ten eerste zijn er de Open Access tijdschriften. Sommige van deze tijdschriften verschuiven

de kost van peer review en (digitale) publicatie naar de 'producent' ervan, met name de auteur. Dit kostenmodel maakt het voor wetenschappers niet altijd evident om voor hun artikels open access tijdschriften te kiezen.

Een tweede, evenzeer belangrijke mogelijkheid, is "self archiving" van gepubliceerde artikels. Steeds meer uitgeverijen en tijdschriften laten hun auteurs toe om, eventueel na een bepaalde embargotermijn, hun persoonlijke publicaties via open access ter beschikking te stellen van internetgebruikers. Studies hebben voor een aantal tijdschriften en disciplines al gewezen op een positieve correlatie tussen open access beschikbaarheid en verkoopcijfers enerzijds (de open access publicatie geldt als internetreclame voor het tijdschrift) en tussen open access en citatie-impact anderzijds. Copyright laat ook toe dat auteurs hun eigen preprint of postprint versie publiek beschikbaar maken, of de uitgeversversie via een gesloten netwerk, zoals dat van de UGent.

In afwachting van een verplichte elektronische deponering van alle wetenschappelijke publicaties worden alle UGent-onderzoekers sterk aangemoedigd hun publicaties te uploaden als pdf in de Academische Bibliografie, in preprint en/of postprint, en zo mogelijk in het publieke domein.

6. De beleidsverantwoordelijken streven ernaar deze beleidsprincipes binnen de UGent te implementeren via gepaste incentives en activiteiten, en steeds te blijven toetsen aan internationale kwaliteitsnormen.

Het publicatiebeleid van de UGent meet zich – en wil zich blijven meten – aan internationale normen voor onderzoeksoutput en onderzoekskwaliteit. Deze principes stemmen echter niet altijd overeen met de verwachtingen of incentives op Vlaams niveau, b.v. inzake financieringssleutels. In dergelijke situaties wil de UGent alle nodige initiatieven nemen om ook buiten de eigen instelling de internationaal gehanteerde kwaliteitsprincipes te blijven verdedigen.

Binnen de eigen instelling heeft de UGent reeds een aantal incentives en acties ondernomen om bovenstaande maatregelen te ondersteunen. De referentie tussen haakjes verwijst naar de beleidsprincipes hierboven:

1. De doctoraatstoelage stimuleert Web of Science publicaties, en kwaliteitsvolle andere publicaties in de alfawetenschappen (1);
2. Publicaties in tijdschriften met een hoge impactfactor wegen zwaarder door in de interfacultaire verdeelsleutel, hetgeen onderzoekers stimuleert om de meest kwaliteitsvolle tijdschriften te selecteren voor hun werk (1);
3. De interfacultaire verdeelsleutel stimuleert diverse types publicaties, waardoor alle wetenschapsgebieden volgens de eigen kwaliteitsnormen een bijdrage kunnen leveren (2);
4. Een bibliometrische evaluatie van de onderzoeksoutput, die voor een groot deel van de onderzoeksdomeinen van de UGent relevant is, legt de klemtoon niet alleen op het aantal publicaties maar vooral ook op de kwaliteit ervan, via diverse metingen van citatie-impact (2)(4);
5. De UGent erkent voor de interfacultaire verdeelsleutel enkel publicaties die met correcte instellings- en auteursaffiliatie zijn opgenomen in de Academische

Bibliografie (3) (4)

6. De vernieuwde applicatie voor de Academische Bibliografie vergemakkelijkt het registreren en uploaden van alle publicaties, alsook het exporteren naar gebruiksvriendelijke toepassingen (4-5);
7. De rector van de UGent ondertekende in 2007 de Berlin Declaration ter ondersteuning van de Open Access beweging (5);
8. De Universiteitsbibliotheek voorziet in de nodige operationele en informatieve ondersteuning om een open access cultuur bij de UGent-onderzoekers te stimuleren (5)

VERDERE IMPLEMENTATIE

Nieuwe incentives kunnen bovenstaande beleidsprincipes verder ondersteunen. Een aanzet vanuit de administratie wordt reeds gegeven in de suggesties hieronder, maar input vanuit diverse organen en vanuit wetenschapsgebieden kunnen een implementatie van deze principes in een stroomversnelling brengen. Sommige kunnen centraal voor de hele instelling worden geïmplementeerd, andere kunnen incentives op facultair of vakgroepniveau zijn.

1. Publicaties in absolute **toptijdschriften** (*Nature, Science, The Lancet,...*) kunnen extra worden gestimuleerd met een financiële bonus. Deze tijdschriften verlenen een auteur wetenschappelijk prestige van een niveau dat het eigen vakgebied overstijgt. Mogelijke maatregelen hiertoe zijn:
 - een extra gewicht in de interne verdeelsleutel voorzien voor auteurs van dergelijke publicaties. Hiervoor moet een specifieke lijst worden samengesteld in overleg met de onderzoeksraad en faculteiten, rekening houdend met zowel impactfactoren per vakgebied, interdisciplinariteit als beoordeling door experts.
 - Ook voor de niet-Web of Science publicaties kan, mits consensus, een dergelijke bonus voorzien worden
2. **Top-onderzoekers** van de UGent kunnen meer in de schijnwerpers gezet worden, via de website, nieuwsbrief, externe communicatie, etc.
3. Het **archiveren** van publicaties en ter beschikking stellen in **open access** moet verder worden gestimuleerd. Dit kan bijvoorbeeld gebeuren door:
 - Het “self-archiving” van publicaties verplicht te maken, eventueel binnen het beveiligde UGent-domein, maar waar mogelijk in het publieke domein
 - Tussenkost te voorzien in de financiering van authors’ fees in open access tijdschriften

BIBLIOGRAFIE

Brody, T., Carr, L., Gingras, Y., Hajjem, C., Harnad, S. and Swan, A. (2007) Incentivizing the Open Access Research Web: Publication-Archiving, Data-Archiving and Scientometrics. *CTWatch Quarterly*, 3 (3).

Debackere, K., Glänzel, W. & Thijs, B. (2007), Bibliometrische analyse van het Vlaams Onderzoek in de levens-, natuur- en technische wetenschappen. Het Vlaams onderzoek in Europese context. *Vlaams Indicatorenboek 2007*. Steunpunt O&O Indicatoren.

Harnad, S. & Brody, T. (2004) Comparing the Impact of Open Access (OA) vs. Non-OA Articles in the Same Journals, *D-Lib Magazine* 10 (6) June.

Lawrence, S. (2001) Free online availability substantially increases a paper's impact. *Nature*, 31 May.

Spruyt, E. & Rons, N. (2008). Belonend Onderzoek Financieren. De BOF-sleutel, een staaltje sleutelkunde. *Delta* 18.

Swan, Alma (2006). The culture of Open Access: researchers' views and responses. In: *Open Access: Key Strategic, Technical and Economic Aspects*, Chandos. <http://eprints.ecs.soton.ac.uk/12428/>

Lijst van "groene" uitgeverijen: <http://romeo.eprints.org/publishers.html>